

۲۴۳۷

۲

۱

۱۰

نرس

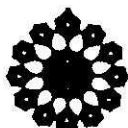
نمایشات مہدوی

محسن فرائی

www.ketab.ir

سرشناسه	: قرائتی، محسن، ۱۳۲۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: تمثیلات مهدوی / محسن قرائتی؛ به کوشش حسن سلم‌آبادی.
مشخصات نشر	: قم: موسسه بنیاد فرهنگی مهدی موعود (عج)، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۲۰-۶۲۰۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: قرآن - تمثیلات
موضوع	: قرآن - امثال
شناسه افزوده	: سلم‌آبادی، حسن، ۱۳۶۳ -، گردآورنده
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۳ ت ۸ ق ۴ / ۴ BP۸۴
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۱۵۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۷۲۲۷۶۸

تمثیلات مهدوی

بنیاد انتشارات
انتشارات

- مؤلف: محسن قرائتی به کوشش حسن سلم‌آبادی
- ناشر: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود علیه السلام
- ویراستار: فاطمه اکبری
- طراح جلد و صفحه‌آرا: مسعود سلیمانی
- نوبت چاپ: اول / زمستان ۱۳۹۳
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۲۰-۶۲-۰
- شمارگان: دوهزار نسخه
- قیمت: ۵۰۰۰ تومان

تمامی حقوق © محفوظ است.

- قم: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود علیه السلام / خیابان شهدا / کوچه آمار (۲۲) / بن بست شهید علیان / پ: ۲۶ / همراه: ۰۹۱۰۹۶۷۸۹۱۱ / تلفن: ۳۷۷۴۹۵۶۵ و ۳۷۷۳۷۸۰۱ (داخلی ۱۷ و ۱۱۶) / ۳۷۸۴۱۱۳۱
- (فروش) / ۳۷۸۴۱۱۳۱ (مدیریت) / فاکس: ۳۷۷۳۷۱۶۰ و ۳۷۷۴۴۲۷۳
- تهران: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود علیه السلام / تلفن: ۸۸۹۵۹۰۴۹ / فاکس: ۸۸۹۸۱۳۸۹ / ص.پ: ۳۵۵-۱۵۶۵۵

- www.mahdi۳۱۳.com
- www.mahdaviat.ir
- info@mahdaviat.ir
- Entesharatonyad@chmail.ir

«فهرست مطالب»

فصل اول: فوائد تمثیلات مهدوی

۱. بیان سرگذشت امت‌های پیشین ۱۸
۲. استفاده نمودن از جواس ۲۰
۳. شیرین شدن پند و اندرز ۲۱
۴. زینت بخشیدن به کلام ۲۱

فصل دوم: ویژگی‌های تمثیلات مهدوی

۱. جامعیت ۲۷
۲. سهولت ۲۸
۳. تنوع روش ۲۹
۴. روش مقایسه ۳۴
۵. نظم منطقی ۳۷
۶. استفاده از مظاهر طبیعی ۳۹

فصل سوم: اهداف تمثیلات مهدوی

۱. تبیین فضیلتها ۴۴
۲. بیان ردائل ۴۶
۳. تبیین مبانی اعتقادی ۴۶
۴. ترسیم حالتهای افراد ۴۸
۵. عبرت آموزی ۴۸

فصل چهارم: تمثیلات مهدوی در روایات

٦٦	١. ایمان و اعتقاد به حضرت مهدی
٦٧	٢. غیبت
٦٧	ناامیدی در غیبت
٦٨	ابتلاجات فراوان در غیبت
٦٩	دین داری در غیبت
٧١	٣. علائم ظهور
٧٤	٤. یاران
٧٥	٥. ظهور
٧٩	امتحان در آستانه ظهور
٨٠	٦. عصر ظهور

فصل پنجم: تمثیلات مهدوی در غیر روایات

٨٢	نیروگاه
٨٢	نخ اسکناس
٨٢	پدر
٨٣	مهتاب
٨٤	مهمانی
٨٤	کشتی
٨٥	فرودگاه
٨٥	آهن
٨٦	بستی
٨٨	مأمور
٨٨	خورشید
٨٩	چراغ

۹۰.....	مهمان
۹۱.....	دریا
۹۲.....	دوربین
۹۲.....	فلش و کامپیوتر
۹۲.....	تمرین
۹۳.....	بچه
۹۳.....	کلاس
۹۴.....	اسب بی صاحب
۹۴.....	آتوبان
۹۵.....	کتاب
۹۵.....	تبلیغات
۹۶.....	برج مراقبت
۹۶.....	قلب
۹۷.....	سنگ
۹۸.....	ترازو
۹۸.....	ابرو و مژه
۱۰۰.....	خلبانان
۱۰۰.....	گاو صندوق گوشتی
۱۰۱.....	تابلو
۱۰۱.....	بدلیجات
۱۰۲.....	دود
۱۰۳.....	مهمان و میزبان
۱۰۴.....	قائم مقام
۱۰۶.....	موکت، قالی و پتو

- ۱۰۶..... درد زایمان
- ۱۰۷..... ریل قطار
- ۱۰۸..... زعفران
- ۱۰۹..... مغز با پوست
- ۱۰۹..... تماشای فوتبال
- ۱۱۰..... پزشکی
- ۱۱۰..... پروژکتور
- ۱۱۱..... طلا
- ۱۱۱..... الماس
- ۱۱۲..... مدال
- ۱۱۲..... دو لیتر گریہ
- ۱۱۳..... بشکہ
- ۱۱۳..... سفرہ
- ۱۱۴..... مہر مادر
- ۱۱۵..... ظرف حنا
- ۱۱۵..... آب خنک
- ۱۱۶..... طناب
- ۱۱۶..... گل مصنوعی
- ۱۱۷..... گنبد
- ۱۱۸..... برگ سبز
- ۱۱۸..... کنکور
- ۱۱۹..... پستانک

مقدمه:

یکی از شیوه‌های قرآن، آوردن مثال است و این خود دلیلی بر تأثیر زیاد این روش در تفهیم و انتقال معارف الهی به مردم است. از جمله مثالهای قرآنی، تشبیه حق به آب و باطل به کف روی آب^۱، حق به شجره طیبه و باطل به شجره خبیثه^۲، کارهای کافران به خاکستری در برابر تندباد^۳، کارهای آنان به سراب^۴، بتها و طاغوتها به خانه عنکبوت^۵، دانشمند بی عمل به الاغی که کتاب حمل می‌کند^۶ و تشبیه غیبت کردن به خوردن گوشت برادری که مرده

۱. رعد(۱۳)، ۱۷. درباره این مثال برنامه‌ای در تلویزیون با عنوان «حق و باطل در قرآن» داشم که هفت

وجه زیبای این تمثیل را بیان نمودم. برای استفاده بیشتر به سایت درس‌هایی از قرآن مراجعه شود.

۲. ابراهیم(۱۴)، ۲۶.

۳. همان، ۱۸.

۴. نور(۲۴)، ۳۹.

۵. عنکبوت(۲۹)، ۴۱.

۶. جمعه(۶۲)، ۵.

است.^۱

خداوند، پیامبرش را نیز مأمور کرده تا از تمثیل استفاده کند و در این باره می‌فرماید: «وَأَضْرِبْ لَهُم مَّثَلَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا...»^۲

در سخنان ائمه عليهم السلام نیز بارها به استفاده از تمثیل سفارش شده است. همچنین ام‌الائمۃ، حضرت صدیقه شهیده، فاطمه زهرا عليها السلام نیز در مسجد مدینه در خطبه‌ای علیه حاکمان وقت، این آیه شریفه^۳ را تلاوت کرد و فرمود: مثال شما به خاطر بیمان‌شکنی نسبت به بیعتی که در غدیر خم با علی عليه السلام داشتید، مثال همان زنی است که می‌بافت و سپس بافته‌های خود را پنبه می‌کرد.^۴

تمثیل، از ساده‌ترین، فطری‌ترین و عمومی‌ترین شیوه‌های انتقال مطلب است که مسائل معقول را محسوس و بدین وسیله راه را نزدیک و عمومی می‌کند. در مثال زدن، تذکر، تفهیم، تعلیم، بیان و پرده‌برداری از حقایق والا وجود دارد که می‌توان آن را با زبان ساده بیان کرد.

تمثیل صورتی از اندیشیدن و شکلی از سخن گفتن است که در آن به همانندی میان دو چیز توجه می‌شود. در تمثیل می‌کوشیم ویژگی‌ها و احکام یک شیء شناخته شده یا مانوس را به شیء ناشناخته یا نامانوسی نسبت دهیم و به این وسیله آن را بشناسیم یا مانوس کنیم.

۱. حجرات (۴۹)، ۱۲.

۲. کف (۱۸)، ۴۵.

۳. نحل (۱۶)، ۹۲.

۴. به نقل از تفسیر فرقان ذیل آیه شریفه.

از آنجایی که انسان با محسوسات انس بیشتری دارد، تمثیل به راحتی معارف عمیق و دقیق را در اختیار انسان قرار می‌دهد و یکی از ابزارها و شیوه‌های بیان و از روشهای تبلیغ پیامبران به شمار می‌آید و در کتابهای آسمانی هم تمثیلات فراوانی دیده می‌شود. در قرآن کریم نیز تمثیلات فراوانی بیان شده، مخاطب مثال‌ها را متفکران و عاقلان شمرده و همواره آوردن مثل را وسیله‌ای برای تفکر و تعقل دانسته است: «وَ تِلْكَ الْأَمْثَلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ» و آن مثل‌ها را برای مردم می‌زنیم شاید که تفکر کنند.^۱

در فلسفه به کارگیری مثل‌ها می‌خوانیم: «وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا: و همانا ما در این قرآن برای مردم هرگونه مثال (و بیان روشن) آوردیم (تا مگر هدایت شوند) لیکن اکثر مردم به جز کفر و عناد از هر چیز امتناع کردند.»^۲

نزدیک به همین مضمون در سوره کهف آیه ۵۴ و سوره روم آیه ۵۸ نیز تکرار شده است. قرآن فلسفه طرح مثال‌ها را تذکر و تنبیه مخاطبین برشمرده است.^۳ در قرآن کریم بیش از چهل آیه با لفظ مثل آمده که افزون بر آن آیاتی که در آن از عنصر تشبیه استفاده شده، بسیار بیشتر است.

امام علی علیه السلام نیز در تأکید بر این مسأله چنین می‌فرماید:

اوصيكمُ عباد الله بتقوى الله الذى ضرب الأمثال؛ سفارش می‌کنم شما را ای بندگان خدا به تقوای پروردگاری که برای

۱. حشر (۵۹)، ۲۱.

۲. اسراء (۱۷)، ۸۹.

۳. زمر (۳۱)، ۲۷.

بیدرای شما مثل‌های پندآموز آورده است.^۱

بسیاری از حقایق دینی در قالب تشبیه و تمثیل به کار رفته و فراتر آنکه خداوند آشکارا در قرآن مجید می‌فرماید:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَحْيِي أَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا مَّا بَعُوضَةً فَمَا فَوْقَهَا ؛ خدا را باک از آن نیست که به پشه و چیزی بزرگتر از آن مثل زند.^۲

این تمثیلات از دیرباز مورد توجه بوده است و تا کنون هم کتابهایی در این باره به زیور طبع آراسته شده است که به برخی از آنان اشاره می‌کنیم:

۱. امثال القرآن؛ جنید بن محمد قواریری (متوفای ۲۹۸).

۲. امثال القرآن؛ ابراهیم بن محمد بن عرفه (معروف به ابن نبطویه) (متوفای

۳۲۳).

۳. الدرّة الفاخرة فی الامثال السائرة؛ حمزه بن حسن اصفهانی (متوفای ۳۵۱).

۴. امثال القرآن؛ محقق شیعی محمد بن احمد بن جنید اسکافی (متوفای

۳۸۱).

۵. امثال القرآن؛ شیخ ابو عبد الرحمن محمد بن حسین سلمی

نیسابوری (متوفای ۴۱۲).

۶. الامثال القرآنیة؛ ابوالحسن علی بن محمد ماوردی شافعی (متوفای ۴۵۰).

۷. امثال القرآن؛ شیخ شمس الدین محمد بن قیّم الجوزیه (متوفای ۷۵۱).

۹. روضة الامثال؛ فقیه بزرگوار احمد بن عبدالله الکوزکنانی (متوفای

۱. نهج البلاغه، خطبه ۸۳.

۲. بقره (۲)، ۲۶.

۱۰. الصورة الغنيه في المثل القرآني؛ دکتر محمد حسين علي صغير.
۱۱. امثال قرآن به زبان فارسی؛ علي اصغر حکمت.
۱۲. تفسير امثال القرآن؛ دکتر اسماعيل اسماعيلي.
۱۳. الامثال في القرآن الكريم؛ آيت الله جعفر سبحاني.
۱۴. تمثيلات تفسير نور؛ محسن قرائتي.

بنابراین یکی از شیوه‌های بیان معارف دینی، عرفانی و اخلاقی بهره‌گیری از ابزار زبان تمثیل و تشبیه است. این معبر و مسیر، راه را برای سایر اسوگان و زیدگان دینی هموار می‌کند تا برای بیان مقاصد معنوی و بلند از تمثیل و تشبیه بهره‌گیرند.

در تورات درباره حضرت سلیمان آمده است: «خدا به حضرت سلیمان فهم و حکمت بی نظیری بخشید و بصیرت او بی حد و حصر بود... سه هزار مثل گفت و هزار و پنج سرود نوشت.»

از مجموع سی و نه کتاب عهد قدیم، کتابی با عنوان امثال است که در بردارنده تمثیلات فراوان است و این چنین آغاز می‌شود: «مثل‌های سلیمان پادشاه اسرائیل که پسر داوود بود، این مثلها به شما کمک خواهند کرد تا حکمت و ادب را بیاموزید و بتوانید معنی سخنان پرمغز را درک کنید. آنها به شما یاد خواهند داد که چگونه رفتار عاقلانه داشته باشیم و با صداقت و عدالت و انصاف عمل کنید. این مثلها به جاهلان حکمت و به جوانان فهم و بصیرت می‌بخشد. باشنیدن و درک این مثل‌ها حتی دانایان دانا ترمی شوند و دانشمندان چاره‌اندیشی کسب می‌کنند تا بتوانند معانی گفتار پیچیده حکیمان را بفهمند.»

حضرت عیسی نیز از تمثیلات به طور گسترده در بیان معارف کمک گرفته است. در انجیل متی پس از اشاره به مثال های فراوانی که مسیح برای شاگردان خود ارائه کرده، آمده است:

عیسی برای بیان مقصود خود همیشه از این نوع امثال و حکایات استفاده می کرد و این چیزی بود که انبیاء نیز پیشگویی کرده بودند. پس هرگاه برای مردم سخن می گفت، مثلی نیز می آورد، زیرا در کتاب آسمانی پیشگویی شده بود که: من با مثل و حکایت سخن خواهم گفت و اسرار را بیان خواهم کرد که از آفرینش دنیا تا حال پوشیده مانده است.

در انجیل مرقس نیز آمده است: «او پیام خدا را تا آنجا که مردم می توانستند بفهمند، به صورت داستان و مثل برای ایشان بیان می فرمود. در واقع عیسی همیشه به صورت داستان و مثل به مردم تعلیم می داد».

در متون اسلامی هم از پیامبران پیشین تمثیلاتی وجود دارد؛ مثلاً موعظ حضرت عیسی در آثار اسلامی نیز فروان به چشم می آید؛ همچنین روایات معصومین هم سرشار از تمثیلات است که محققان اسلامی تا کنون آثاری در این رابطه نگاشته اند.

علمای ادبیات عرب نیز به طور گسترده در این باب سخن گفته اند و فواید و اهمیت آن ها را بیان داشتند.

با توجه به همین اهمیت و فواید است که در متون دینی و سخنان بزرگان علم و دین همواره از این ابزار کارآمد استفاده شده است. با سیری در روایات

امامان معصوم علیهم السلام می توان انبوهی از تمثیلات و تشبیهات را مشاهده کرد^۱ که این، افزون بر حکمت‌ها و ضرب‌المثل‌هایی است که برخی بزرگان به گردآوری آن پرداختند.

از این رو می توان برای مهدویت از نقش تمثیل و تشبیه در تشویق و یا توصیف و تبیین بهره گرفت. چنانچه اهل بیت علیهم السلام نیز چنین کرده‌اند و استخراج و تحلیل همه آن‌ها نیازمند تالیف کتاب‌های جداگانه است. در اینجا با توجه به موضوع این اثر برخی از تمثیل و تشبیهات به کار رفته در مهدویت مورد استشهاد قرار می‌گیرد.

اینجانب، خود نیز، از این وسیله در سخنان خود بهره می‌برم. از آن‌جا که بیشتر تمثیلاتی که استفاده می‌کنم، ابتکاری و ساخته و پرداخته خودم می‌باشد و این ویژگی، باعث شده که همه اқشار جامعه از سخنانم بهره برده، احساس خستگی نکنند. با توجه به اهمیت این شیوه و تمثیلات بسیار زیبا و جذاب، بر آن شدم تا تمثیلات مهدوی را برای استفاده علاقه‌مندان در کتابی جداگانه بیاورم؛ امیدوارم مورد رضایت حضرت بقیة الله «روحی فدا» قرار گیرد.

محسن قرائتی

پاییز ۱۳۹۳

۱. در کتاب مثل‌های آسمانی تالیف علی اسمعی، انتشارات دارالحديث چهل آیه تمثیلی و ۹۶۰ روایت تمثیلی و تشبیهی با دسته‌بندی موضوعی آمده است.